భగవద్భక్తి

"ఏమండీ? మనింట్లో కూడా ప్రతిరోజూ భజన చేసుకుందాం?" అన్నది నా భార్య. "ఇప్పుడెవరింట్లో చేసుకుంటున్నారేమిటి?" అన్నాను చదువుతున్న పుస్తకం మూతపెట్టి. మాది చాలా అన్యోన్య దాంపత్యం. రోజూ కీచులాడుకునే భార్యాభర్తలకు ఒక్క రోజయినా అన్యోన్యంగా ఉందామని ఉండటం సహజం. నాకు మటుకు ఏ వంక పెట్టుకుని మా రాజితో కీచులాడుదామా అని ఉంటుంది. అదృష్టవశాత్తూ ఇప్పుడు నాకు దొరకవలసిన విషయం దొరికింది – దేవుడు!

నా భార్యకు నా మీద అపారమైన ప్రేమ ఉందనటానికి ఎటువంటి సందేహమూ లేదు. నలుగురు పిల్లల్ని కనికూడా అన్ని విధాలా కంటిని రెప్పలాగా కనిపెట్టి ఉండటమే కాక నామీద తనకు పెంచిన మోహముట – అంటుంది మా రాజి ! తన పిల్లలంతా పళ్ళేటగాని, నా వంటి ముంతమామిడి పళ్ళు కారుట! ఇదంతా నేను లేకితనం కొద్దీ చెప్పుకుంటున్నాననుకోవద్దు. నేనంటే అంత మమత ఉన్నా మా రాజీకి నన్ను చూస్తే ఒకందుకు అలుసు – నేను నాస్తికుణ్నిట! నా వైపు వాళ్ళంతా నాస్తికులేట! తనూ తన తల్లిదండ్రులూ, తన అన్నలూ పరమ భాగవతోత్తములుట!

మావైపు వాళ్ళంతా నాస్తికులని నేను ఒప్పుకున్నాను. మా నాన్న దేవుడి పేరు చెప్పి కాణీ ఖర్చు చెయ్యవలసి వస్తే, "ఆం! భగవంతుడు తిరపతిలో ఉన్నాడా ఏమిటి? ఇక్కడ లేడూ? గుళ్ళోకి పోయి కొబ్బరికాయలు కొడితే సంతోషిస్తాడా ఏమిటి? ఇంట్లోనే బెల్లం ముక్క నైవేద్యం చేస్తే సంతోషించడూ?" అని తప్పించుకోజూచేవాడు. మా అమ్మ ఈనాటికీ కూడా ఒక పురాణం గాని, హరికథ గాని, భాగోతం గాని, ఏమిటో ఎరగదు. అటువంటి వాటికి తీరిక లేదు. ఆవిడకు తీరినా ఆవిడ కవి అర్థం కానూకావూ, బాగానూ ఉండవూ! ఇక నేను ఉండనే ఉన్నాను. నా భార్య అన్నట్టు, ఆవలించి అయినా "అబ్బ! శ్రీరామచంద్రా!" అనుకోని పరమ నాస్తికున్ని!

ఎటొచ్చీ నా భార్యే అంగీకరించదు, తన వారంతా ఆస్తికులై మాకంటె వెలగబెట్టిందేమీ లేదని. మా మామగారు అపర రామదాసు. ఆయన ఇప్పుడు రెండవ రామకోటి రాస్తున్నాడు. భద్రాచలంలో ఆయన్ని ఎరగని వారు లేరని ఆయనే చెప్పుకుంటాడు.

గనక నిజమే అయి ఉండాలి. మా పెద్ద బావమరిది బైరాగి ముండా కొడుకై తిరుగుతూ, పెళ్ళీ పెటాకులూ లేకుండా, గంజాయి గాళ్ళదగ్గిర చేరినా వాడి నోటివెంట వేదాంతం తప్పరాదు. మధ్య మధ్య తనే ఆ యొక్క విరాట్స్వరూపం అనే భ్రమలోపడి అందర్నీ హైరాన పెడుతూ ఉంటాడు కూడానూ. ఇక మా రెండో బావమరిది భజనలు చెయ్యటానికి ప్రసిద్ధి. వాడు లేని భజనలూ సప్తాహాలూ ఉండవు మా ప్రాంతాల. అసలు భజన తంతు వాడికి తెలిసినట్టు మరొకరికి తెలియదుట. (భజన కొక తంతుకూడా ఉందని నా అంతట నేను ఊహించగలిగి అయినా ఉండను). ఆ రెండవ అబ్బాయి ముఖ్యంగా తరంగాలు పాడటంలో నిధి. బాలగోపాల తరంగం ఆ వెల్లటూరాయన పాడితేనే వినాలి. మళ్ళీ మా బావమరిది పాడితేనే వినాలి అని ఒక అభిప్రాయం వుంది కొంత మందిలో.

పోతే మా అత్తగారు! ఆవిడ కాపరానికి వచ్చిన చాలా సంవత్సరాల వరకు ఏమీ ఎరగని దానల్లే ఉండి ఉండి అకస్మాత్తుగా ఒకనాడు తనే అందరికన్నా తలదన్నిన భక్తురాలని రుజువు చేసుకున్నది. సాక్షాత్తూ ఆ శ్రీరామచంద్రమూర్తి ఆవిడ వంటిమీదికి వచ్చాడు... అది కొంచెం వివరంగా చెప్పవలసిన కథ.

మా మామగారు మొదటి రామకోటి పూర్తిచేస్తూ ఉండిన రోజులవి. ఆ రోజుల్లో మా అత్తగారికి ఒంట్లో సరిగా ఉండటం లేదు. ఈ బ్రాహ్మడేమో భోజనాల ముందర రామకోటి పెట్టుకుని రెండు జాములదాకా వడ్డనకు అనుజ్ఞ ఇచ్చేవాడు కాడు.

ఒకనాడిట్లాగే మా మామగారు రామకోటి రాసుకుంటున్నాడు. మా అత్తగారు ఆయనకు ఎదురుగా గోడకు చేరగిలబడి కూర్చుని, “దబ్బున కానిస్తురూ! నా ప్రాణం పోతున్నదీ!” అని అంటున్నది. ఇంత దైవచింతన లేని భార్యను తనకు అంటగట్టటంలో భగవంతుడి ఉద్దేశం ఏమై ఉంటుందా అని ఆశ్చర్యపడుతూ మా మామగారు రామకోటి రాస్తూండగా, నిస్త్రాణగా కూర్చుని ఉండిన మా అత్తగారు చప్పున నీలుక్కుపోవటం ఆయన కళ్ళ పడింది.

“అమ్మాయి! ఒసే, అమ్మకు పైత్యపు దడ వచ్చినట్టుంది. ఒకసారి ఇట్ట రావే!” అని ఆయన కూతుర్ని కేక పెట్టాడు.

మా అత్తగారు కోపంతో చలించి పోతున్నదానల్లే కంపిస్తూ భయంకరమైన కళ్ళతో భర్తవంక చూస్తూ, “నాకు పైత్యమంటావుట్రా? చూడు, నిన్నేం చేస్తానో! పెట్టు నాకు హారం పెట్టు! పెడతావా లేదా!” అని పెడబొబ్బలు పెట్టింది.

నా భార్య – అప్పటికింకా నాకు పెళ్ళి కాలేదు; పసిది – తండ్రి కేక విని పరిగెత్తుకుంటూ వచ్చి, తల్లి పెడబొబ్బలకు నిర్ఘాంతపోయి వణుకుతూ అట్లాగే నిలబడ్డది. ఇదంతా ఇట్లా ఎప్పుడు జరుగుతుందా అని కనిపెట్టుకున్న వాళ్ళల్లే పొరుగింటి పుల్లమ్మా, ఎల్లమ్మా అక్కడ మరుక్షణంలో హాజరయినారు.

"త్రిపురమ్మకు పూనింది!" అన్నది పుల్లమ్మ, వెంటనే జరిగిందంతా అర్థం చేసుకుని.

"అపరాధం అనవయ్యా. పిచ్చి బ్రాహ్మడా! నువ్వు రామకోటి రాస్తున్నావాయెనూ! మరి దానికి శాంతి వద్దూ? మొక్కుకో – సంతర్పణ చేస్తానని మొక్కుకో!" అన్నది ఎల్లమ్మ.

"ఓహో, ఇదా సంగతి?" అన్నట్టు మా మామగారు అక్కడ ఉన్నవారిమీద ఒక చిరునవ్వు ప్రసరింపజేసి, భార్యవంక తిరిగి, "నాకా మాత్రం తెలియదా, స్వామీ! నీ కోటి పూర్తి కాగానే భద్రాచలం రానా? నిన్న దర్శించనా? వైభవంగా సంతర్పణ చెయ్యనా – వెయ్యి బ్రాహ్మణ్యానికి?" అని మృదువుగా తన భార్య వంటిమీదికి వచ్చిన శ్రీరామ చంద్రమూర్తిని మందలించాడు. ఆయన మాటల ధోరణి చూస్తే ఆ యొక్క శ్రీరామచంద్ర మూర్తి ఈ మాత్రం తెలుసుకోలేనందుకు మా మామగారు ఆశ్చర్యపడ్డట్టూ, ఆ సారికి రామచంద్రుడి అజ్ఞానాన్ని తాను క్షమించినట్టూ కనపడ్డాడు. అయితే ఎదురుగా సాక్షాత్కరించిన శ్రీరామచంద్రమూర్తి; విగ్రహరూపంలో భద్రాచలంలో చూడటం ఎందుకో నాకర్థం కాలేదు!... అయినా నా మామగారివంటి భాగవతోత్తముడి ఉద్దేశాలను విమర్శించటానికి నేనెవణ్ని? నా భార్యా, మామగారూ స్వయంగా చెప్పిన సంగతులే ఇక్కడ రాస్తున్నానుగాని నేనేమీ కల్పించటం లేదు. ఊహించటం కూడా లేదు.

అట్లా ఊహించదలుచుకున్న వాణ్ణే అయితే, మా మామగారు మా అత్తగార్ని చూసి అసూయ పడ్డట్టు ఊహించగలను. నిజానికి, చూడండి, పేరుపడ్డ రామదాసు మా మామగారు, రామకోటి రాస్తున్నది మా మామగారు, గడ్డాలూ మీసాలూ పెంచుకున్నది మా మామగారు. రామకోటి రాసినందుకు తద్దోష పరిహారార్థము సంతర్పణ చెయ్యబోతున్నది మా మామగారు! (రామకోటి రాయటానికి జ్యేష్ఠా నక్షత్రానికి చేసినంత శాంతి చెయ్యాలల్లే కనపడుతుంది మరి). చివరకు ఆ రామచంద్రులవారు మా అత్తగారి వంటిమీదికి వచ్చి ఆమెను పవిత్రం చెయ్యటమేమిటి?.... ఇట్లా ఊహించగలను కాని నా ఊహ నిజమని నాకే నమ్మటానికి లేదు.

ఎందుకంటే –

పై కథ వినండి. ఆ నాటికి మా అత్తగారికి గుగ్గిలం పొగా పాడు వేసి, వళ్ళు తెలిసేటట్టు చేశారు ఎల్లమ్మా, పుల్లమ్మా. ఆ తరవాత ఆవిడను బావి దగ్గిరికి తీసుకుపోయి ఇన్ని బిందెలు తోడి ఆవిడకు స్నానం చేయించి వాళ్ళు వెళ్ళిపోయినారు.

కాని రెండు మూడు రోజులకు మా అత్తగారికి మళ్ళీ పూనింది. ఆవిడ మళ్ళీ "హారం! హారం!... నాకు హారం కావాలి!" అని పెడబొబ్బలు పెట్టింది.

మా మామగారీసారి రాముడికి కటీబిటీగా చెప్పేశాడు – "స్వామీ! నిన్ను నమ్మిన భక్తుల్ని నువ్విట్లా ఒత్తిడి చేస్తే ఎట్లా? నీకు శాంతి చేస్తానని నీకు నేను వాగ్దానం చేస్తినే! నీకు పరిస్థితులన్నీ తెలుసునే."

కాని మా అత్తగారు మటుకు తన ధోరణి మానలేదు.

"స్వామీ, నేను నీ భక్తుణ్ణి. నువ్వు భక్తులకు దాసుడివి. నువ్వు నన్నేమీ చేయలేవు... ఇక సర్దుకోవాలి! లేకపోతే వీలులేదు!" అని మా మామగారు భార్యమీద ఎగిరిపడ్డాడు.

తరువాత అప్పుడప్పుడూ మా అత్తగారికి పూనుతూనే ఉండేది. మా మామగారు "స్వామీ, సర్దుకోవాలి ఊఁ!" అని రాముణ్ణి తొందర చేస్తూనే ఉండేవాడు.

నిరాకారుడైన శ్రీరాముడి యందు అంత భక్తి ప్రేమ విశ్వాసాలు కలిగి ఉండిన మా మామగారు, రాముడు ఏ క్షణాన సాక్షాత్కరించుతాడో, తన భార్యనోట ఏ క్షణాన పలుకుతాడో అని గడగడలాడి పోతుండేవాడు. రామచంద్రమూర్తి తన యింటికి రావటం తన మంచికి కాదన్నట్టు ఆయన భావించే వాడనిపిస్తుంది, ఆయన ప్రవర్తన చూస్తే. కాని భక్తుడికి అటువంటి మనస్తత్వం అసంభవం! అందుకనే అన్నాను భక్తుణ్ణి విమర్శించేటందుకు నేనెవణ్ణని.

నా భార్యవైపు వాళ్ళను గురించి యింతగా వివరంగా చెప్పాను. రాతలో చెయ్యి తిరిగిన వాణ్ణి కావటం చేత నేను కొంత యుక్తి వినియోగించి, మా మామగారి కుటుంబాన్ని గురించి అంతా నిజమే రాసినప్పటికీ, మా వాళ్ళ నాస్తికత్వం కంటె నా భార్య వైపు వాళ్ళ ఆస్తికత్వం ఏమంత ఘనంగా లేదని వినేవాళ్ళకు అనిపించేటట్టు చేసి వుండవచ్చును. నా రచనకు వశులై ఎవ్వరూ నా వైపు వాళ్ళను శ్లాఘించవద్దు, నా భార్యవైపు వాళ్ళను నిరసించవద్దు.

ఏమంటే ఆస్తికత్వమేమిటో, నాస్తికత్వమేమిటో మనమెవరమూ ఎరగము. మేమంతా నాస్తికులమేనని నేను అంగీకరించబట్టే నా భార్య నా వాళ్ళను చూసి నాస్తికులని చెప్పగలుగుతున్నది. "కాదు, మేము ఆస్తికులమే!" అని నేను నా నోటివెంట అన్నట్టయితే నా భార్య ఏమీ చెయ్యలేదు. వెనకటికి పురాణాలు కూడా ఇటువంటి చిక్కులోనే పడినై. "నాకన్న దేవుడెవడురా కుర్రకుంకా! జగన్నాథుండ. నాకంటే నీ భూతశ్రేణికి రాజు లేడొకడు!" అన్న హిరణ్యకశిపుణ్ణి భాగవతకర్త నాస్తికుడన్నాడు. (అంతకంటె చండాలమైన మాటలు కూడా అన్నాడులెండి). "నేనే సమస్త చరాచర ప్రపంచానికి నాథుణ్ణి, మా మేవ శరణం వ్రజ" అన్న శ్రీకృష్ణుణ్ణి భారతకర్త, ఆస్తికుణ్ణి చెయ్యటంతో పోనివ్వక సాక్షాత్తూ ఆ మూల విరాట్టు యొక్క భౌతిక స్వరూపం చేసిపారేశాడు. అట్లాగే "ఇందుగలడందు లేడని సందేహమువలదు చక్రి సర్వోపగతుండు" అన్న ప్రహ్లాదుడు నాస్తికుడని నా భార్య అనలేదుగాని, "దేవుడు, గుళ్ళోనే ఉన్నాడా ఏమిటి? మన ఇంట్లో లేడూ?" అన్న మా నాన్నను నాస్తికుడనటానికి సందేహించదు. కనక అయ్యా చెప్పలేం!

నిజమయిన ఆస్తికుడికీ నాస్తికుడికీ మత వైషమ్యం ఉండితీరాలి. ఆస్తికుడు నాస్తికుడికి

కాళ్ళు కడిగి పిల్లనివ్వడు. నా భార్య నన్ను అన్ని విధాలా ప్రేమతో చూసినా, నాస్తికత్వాన్ని మటుకు తప్పు పట్టటంలో అర్థం లేదు. ప్రపంచంలో ఎంతమంది ఆస్తికులున్నారో అంతమంది భగవంతుళ్లున్నారు. ఒకడి భగవంతుడితో ఒకరు తప్పు పట్టటానికి లేదు. ఇప్పుడిప్పుడు మతబుద్ధి నశించి, నాగరికత ప్రబలటం వల్ల ఒక మతం తాలూకు భగవంతుణ్ణి మరొక మతం సహించటం నేర్చుకుంటున్నది – "అంతా ఒకటే! మీరు అల్లా అంటారు, మేం కృష్ణుడంటాం, కిరస్తాన్లు క్రీస్తు అంటారు!" అంటే పేరుతో ఏమీలేదని తాత్పర్యం. కాని మన ఆస్తికత్వం అంతటితో ఆగలేదు. మనదేవుడికి వెంట్రుకలు కావాలి, రక్తం కావాలి, లంచాలు కావాలి, దుష్టుడికి దూరంగా ఉన్నట్టు మనం మన దేవుడికి దూరంగా ఉండాలి. మన సామీప్యానికిగాని యీ దేవుడొచ్చాడో మనకేదో ఆపద ఉందన్నమాటే! ఎందుకో తెలియకుండా చెంపలు వాయించుకుని అపరాధం అన్నా – దేవుణ్ణి ఎట్లాగయినా సాగనంపాలి. తిరపతికి పోదామని ఊరికే అనుకోనైనా కూడదు! చెంపలు వాయించుకుని, ముడుపులు కట్టి, కొండలెక్కి, దేవాలయ నిధికి దోచిపెట్టి, సంతర్పణలు చేస్తామని వాగ్దానం చేస్తే అమృతాంజనం అవసరం లేకుండా తలనొప్పి పోతుంది! ఈ పరిస్థితులను సహించగలిగినవాడు ఆస్తికుడు. సహించలేనివాడు నాస్తికుడు!

❀ ❀ ❀ ❀ ❀

"ఏమండీ! ప్రతిరోజూ మనింట్లో కూడా భజన చేసుకుందాం?" అన్నది నా భార్య ఒకనాడు.

"ఇపుడెవరింట్లో చేసుకుంటున్నారేమిటి?" అన్నాను. నా భార్య కాపరానికి వచ్చిన కొత్తలో నేనూ ఆవిడా ఒకవిధంగా రాజీపడ్డాం – ఆవిడ తన యిష్టం వచ్చిన ప్రకారం భగవంతుణ్ణి ధ్యానించుకునేటట్టూ, నేను మటుకు అందువిషయమై బాధింపబడకుండా ఉండేటట్టూ. ఆ రాజీని అతిక్రమించి నా భార్య నా దగ్గిర దేవుడి విషయమైన ప్రశంస తెచ్చింది కనక ఆవిణ్ణి కొంత క్రాసింగులో పెట్టటానికి నాకు అధికారం ఉందని నేననుకున్నాను.

నేనడిగినదానికి నా భార్య "పోనిస్తురూ! మనకు ఒకళ్ళతో పోటీ ఏమిటీ?" అన్నది.

"అయితే 'మనంకూడా' అని ఎందుకన్నావు? – దీన్నే ఇంగ్లీషువాళ్ళు ఆడతర్కమంటారు."

"ఇంగ్లీషువాళ్ళకు తెలుగు వచ్చునా ఏమిటి?... అదంతా ఎందుకు లెస్తురూ? మనింటో భజన చేసుకుందాం."

"ఎందుకూ?"

"ఎందుకేమిటీ? భజన చేస్తే ఇంటికీ వంటికీ మంచిది. దుష్టగ్రహాలు ఆశించవు."

"దుష్టగ్రహాలు ఆశించకుండా ఉండటానికి చీనాలో ఏం చేస్తారో తెలుసా? టపాకాయలు కాలుస్తారు, మనం కూడా – "

"ఏమి ఎగతాళండీ! మనం చీనావాళ్ళమా ఏమిటి? డబ్బు ఏగాని ఖర్చు లేకుండా భజన చేసుకోటానికింత వితర్కిస్తున్నారుగాని టపాకాయలు కొంటారూ?"

"కొంటాను! దేవుణ్ణి భజన చేస్తున్నందుకు కళ్ళు నెత్తిమీదికి వచ్చే వాళ్ళున్నారు. టపాకాయలు కాలిస్తే ఒళ్ళు కాలుతుందేమో కాని కళ్ళు నెత్తిమీదికి మాత్రం రావు."

నా భార్య నావంక చాలాసేపు విచారంతో చూసి "నేను అడిగినదానికీ, మీరు మాట్లాడే దానికీ ఏమైనా సంబంధం ఉందీ? రెండక్షరాల్లో చెప్పేదానికి ఇంత రభస ఎందుకు చెప్పండి!" అన్నది.

"సరే నీ యిష్టం – నీ పిల్లల యిష్టం! నేను మాత్రం భజన చెయ్యను. మీరు నాకు ఏనాడు అడ్డం వస్తే ఆనాడు ఇది ఆపుదల చేస్తాను!" అన్నాను.

ఎటుపోయి ఎటువచ్చినా మంచిదని నా భార్య నాకేమీ జవాబు చెప్పలేదు.

ఆరోజునించీ మా యింట్లో భజన ప్రారంభమయింది. మా పిల్లలు నలుగురూ భజనలు చేసేవాళ్ళ దగ్గిరికివెళ్ళి కీరపాండురంగ భజన కీర్తనలు నేర్చుకోసాగారు. మా ఆవిడ కూడా వడ్డించేటప్పుడూ, వంట చేసేటప్పుడూ, కసుపు వూడ్చేటప్పుడూ – కీచుగొంతుతో ఆ కీర్తనలు మననం చేసుకోవటం వింటుండేవాణ్ణి.

మా యింట్లో భజన చెయ్యటానికి అనుజ్ఞ యిచ్చిన వారం రోజులకు నేను నా భార్యతో అన్నాను.

"ఏమే ఇవాళ వెంకట్రావు బందరునించి వచ్చాడు. కనిపించాడు – "

"వెంకట్రావంటే కాంతమ్మ మొగుడా? నల్లగా పొట్టిగా అసహ్యంగా ఉండే ఆయన!" అని నా భార్య నాకు అడ్డం వచ్చింది.

"సరేలే! అసలు సంగతి విను. ఈ భజనలు మొదలుపెట్టిన తరవాత వాళ్ళింటో మాణిక్యం వంటి వెండి గిన్నె పోయిందిట! నా మాట విను, ఈ భజన ఎందుకు? మానెయ్యి!"

"చాల్లెండి! భజన చెయ్యటమేమిటి, వెండిగిన్నె పోవటమేమిటి? నేనేం తెలివితక్కువ దద్దమ్మననుకున్నారా? కావలిస్తే ఆయన్నదంతా కథ రాయమనండి!"

"అప్పుడు నమ్మదగినట్టుగా ఉంటుందేం? ఎంత కష్టపడి రాసినా నేను రాసేకథలు నమ్మదగినట్టుగా ఉండవు! కాదూ? పోనీ, నాకేం? నీ యిష్టం!"

ఒకనాడు మా పెద్దమ్మాయి నాదగ్గిరికివచ్చి! "నాన్నా, నాన్నా! 'పాండురంగప్రభో!'

పాటకు స్వరం చేసి పెట్టవూ? నేను హార్మనీమీద వేసుకుంటా నాన్నా!" అని గంతులు వేసింది. అది మాండ్ రాగం మీద ఒక మరాఠీ కీర్తనకు అనుకరణం. ఆ కీర్తనకు స్వరం వేసి, నేను వాయించి, మా పెద్దపిల్లచేత వాయింపించటం పూర్తిగా ఒకపూట పని అయింది. ఆరోజు సాయంకాలం నేను బయటికి పోతుండగా మా రెండోపిల్ల తనకు సరిగమలు నేర్పమని ఆర్జీ పెట్టుకుంది. రేపు చూస్తాను లెమ్మని నా దారిన నేను వెళ్ళాను.

ఆ రాత్రి పెద్దది తప్ప మిగిలిన ముగ్గురూ నా దగ్గిరికివచ్చి ఫిర్యాదు చేశారు – మా పెద్దది భజనకు హార్మోనిస్టు పనిచేసి భజన యావత్తూ తగలవేసిందట. ఆ విషయమై తీర్పు నా వల్ల కాదని పిల్లలకు నచ్చచెప్పటానికి నాకు ఒక గంట పట్టింది.

మరొకనాడు మా పెద్దపిల్లను ఎవరో శ్లాఘించారుట, భజన చేస్తుంటే విని – "చక్కాముది ఏం వరహాల గొంతే! అది పాడుతుంటే అంతా సినిమాలో పాడినట్టుంటే!" అని.

దాని ఫలితం, మిగిలిన ముగ్గురు పిల్లలూ దానిమీద సత్యాగ్రహం పూనారు. దానితో కలిసి పాడారు. అది ఒక చరణం పాడితే వీళ్ళు మరొక చరణం పాడతారు. ఆఖరుకు గొంతులన్నా శ్రుతిలో కలపరు. అది త్వరగా పాడితే వీళ్ళు మెల్లిగా పాడతారు.

ఇక పెద్దది అపర నారదుడై పోయింది. అది మేలుకుని ఉందంటే పాడుతూ ఉందన్నమాటే. ఎవరన్నా దాన్ని పలకరిస్తే పాడుతూనే "ఏం కావాలి?" అన్నట్టు తల ఊపుతుంది. వాళ్ళడిగినదానికి అవుననో, కాదనో, తనకు తెలియదనో, అంతేననో పాడుతూనే సంజ్ఞ చేస్తుంది తల ఊపుతో. అది దొడ్లో ఏమూలో పాడుతూ ఉంటే, నా భార్య దేనికైనా కేకపెడితే అది పాట ఆపి "ఓయ్" అనకుండా, పాడుకుంటూ తల్లి దగ్గిరికివచ్చి పాడుతూ నిలుచుంటుంది.

నా భార్యకు ఒళ్ళుమండి దాన్ని ఏదో విధంగా మాట్లాడేటట్టు చేస్తుంది. మా పెద్దది కోపం పట్టలేక "ఏం ఓర్వలేనితనమే తల్లీ!" అని దెప్పి సమాధానం చెప్పకుండా మళ్ళీ పాడుకుంటూ వెళ్ళిపోతుంది.

రెండు మూడు రోజులపాటు నా భార్య పెద్దదాని కూనిరాగం వినపడ్డప్పుడల్లా "అబ్బ! తలపట్టి పోతున్నది తండ్రీ – దీని కూనిరాగాలతో!" అని నాకు వినపడేటట్టు విసుక్కునేది. ఇది ఎట్లాగూ నాదాకా వచ్చే సంగతేనని ఊహించి నేను జోక్యం కలిగించుకోలేదు.

ఆఖరుకు నా భార్య నా దగ్గిర ఫిర్యాదు చేసింది – పిల్లలందరిమీదా కూడా! అంతా విని నా తీర్పు చెప్పసాగాను –

"ముందు పెద్దదాని సంగతి విచారింతాం. అది రోజల్లా పాడుతుందంటావు.

పాట ఆపిస్తే దెప్పుతుందంటావు. అది పాడేది మీరు భజనచేసే కీర్తనలేనా? ఇంకేం? అది రోజల్లా భజన చేస్తున్నది. ఇందులో తప్పేముందీ? వెనకటికి నారదుడూ ఇంతే - రోజల్లా పాడుతూనే ఉండేవాడు. పాడటం మానేశాడో, ఎవరికో తంపులు పెట్టాడన్న మాటే! అందుకని దేవతలంతా నారదుణ్ణి నీవంటి భక్తుడు లేడని ఉబ్బించి, ఆ ముండాకొడుకును రోజల్లా పాడేటట్టు చేస్తూండేవాళ్ళు. నువ్వు కూడా పెద్దపిల్ల విషయంలో అట్లాగే చెయ్యి - ఇంటికీ, వంటికీ మంచిది. ఇక రెండో దాని సంగతి -"

కాని నా భార్య రెండో దాని విషయంలో నా తీర్పు వినడానికి ఆగలేదు. ముద్దుగా మొహం చిట్లించుకుని నా దగ్గిరినించి అవతలికి వెళ్ళిపోయింది.

తరవాత వారం రోజులదాకా నా భార్య నా సహాయం అపేక్షించలేదు. భజనలు జయప్రదంగా లేవని నేను ఊహించగలిగాను.

ఆఖరుకు మా ఆవిడ నాతో రాజీకి వచ్చింది.

"ఒక్కనాడు మీరు మేం భజన చేసేటప్పుడు దగ్గిర ఉండండి. ఈ కొరువులకు నా మాటంటే బొత్తిగా లక్ష్యం లేకుండా ఉంది! రెండు రోజులు మీరు దగ్గిర ఉండి వాళ్ళచేత భజన చేయిస్తే ఇంత అల్లరి ఉండదు. వాళ్ళకు మీరంటే గురి. నాలుగైదురోజులు ఓపిక పట్టారంటే ఆ తరవాత మీరు మా ఛాయలకు రాకుండానే పని జరిగిపోతుంది - "

ఆవిడను ఈ విధంగా మాట్లాడనిస్తే ఒక రోజు కాస్తా నెలలూ సంవత్సరాలూ అయిపోతుందని "ఈ విషయం మాత్రం నన్ను బాధించకు" అన్నాను, ఆవిడకు అడ్డం వచ్చి.

"నా మాట వినరూ? పండు కాదూ?"

"కాదు!"

"చూశారూ?"

"చూడను!"

నా భార్య పాశుపతం ప్రయోగించింది - నా దగ్గిర కూర్చుని నా తల నిమురుతూ "ఇంత బతిమాలుతుంటే ఒప్పుకోక పోవటానికి మీకు నోరెట్లా వస్తున్నదండీ!" అన్నది.

సరే, ఆ సాయంకాలం మా యింటో భజనకు నేను అతిథిని. మావాళ్ళు ఆనాడు చేసినది భజన కాదు కోలాహలం. ఏ చిన్న విషయంలోనూ నా భార్యా పిల్లలు ఒకరితో ఒకరు ఏకీభవించలేదు. భగవంతుడి సాన్నిధ్యంలో అందరూ ఒకటేనన్నది నేనానాడు ప్రత్యక్షంగా చూశాను - భజన దగ్గిర మా వాళ్ళంతా మా పసిదానితో సమానమైనారు.

ముందు మా పెద్దపిల్ల హార్మోనియం తెచ్చి దగ్గిర పెట్టుకుని కూర్చున్నది. ఆ తరవాత మిగిలిన నలుగురూ చేరారు. "పాండురంగని భజనకు బోవ భక్తులందరు

రారమ్మా!" అనే కీర్తన ప్రారంభించారు. మా పెద్దది విడిగా హార్మోనియం వాయిస్తేనే చెప్పతరం కాకుండా ఉంటుంది. దానికి పడ్డచోట త్వరత్వరగా వాయించి పడని చోట్ల ఏకుపింజ తీసినట్టు సాగతీసి వాయిస్తుంది. ఇక నలుగుర్తో కలిసిపాడే భజనలో అది హార్మోనియం వాయించటం ఎట్లా ఉంటుందో చెప్పనవసరం లేదు. మధ్య మధ్య దాని చేతికి తప్పు మెట్లు కూడా తగులుతూ ఉంటై. ఇది జరిగినప్పుడల్లా మా రెండోది ఆడ టార్జాను కేక పెట్టినట్టు కేక పెడుతుంది. అప్పుడు మా మూడోది కడుపారా నవ్వుతుంది.

నా భార్య పిల్లల్ని కసిరిన మీదట మళ్ళీ భజన సాగుతుంది. మా రెండోదీ మూడోదీ వాళ్ళకు జ్ఞాపకం వచ్చిన చరణాలు వాళ్ళ యిష్టం వచ్చిన శ్రుతుల్లో పాడతారు.

నేను చూసిన నాటికి భజన దీనికిందకి తేలింది – మా పెద్ద పిల్ల ప్రాణానికి తన సంగీతం పాడే నేర్పు ప్రకటించే పాటకచ్చేరీ, రెండోదానికీ మూడోదానికీ అల్లరి చేసే అవకాశం, మా నాలుగోదానికి చాటుగా ప్రసాదం బొందం చేసే అవకాశం, నా భార్యకు పిల్లలమీద తను అధికారం చలాయించే అవకాశం. ఇందులో ఎవరికీ జయం చేకూరక పోవటాన మా యింటి భజన ఏ విధంగానూ రక్తి కట్టకపోయింది.

నా భార్య ఎన్నడూ పిల్లల్ని కొట్టదు. ఆనాడు వాళ్ళంతా తన్ను నా ఎదట పరాభవించటం సహించలేక, నా మాట వినక తను ప్రారంభించిన భజన యిట్లా పరిణమించటం నేను కళ్ళారా చూశానన్నది తెలుసుకుని, పట్టలేక పిల్లల్నందర్నీ తలా ఒకటీ పెట్టింది. ఆనాటికి భజన ఆఖరయింది.

మా ఆవిడ మనస్సు కష్టపడుతున్నదని గ్రహించి, నేను, "నువ్వెందుకు, పాపం, వృధాగా హైరాన పడతావు? దేవుడి దగ్గిర పిల్లలకు అల్లరి చేసేటందుకూ, నవ్వేటందుకూ అధికారం లేకపోతే ఇంకెవరికుంది? భజన అంటూ పెట్టినదానివి నీ యిష్టం వచ్చినట్టు నువ్వు చెయ్యి. వాళ్ళ యిష్టం వచ్చినట్టు వాళ్ళను గోల చెయ్యనీ! భజనవల్ల మనస్సుకు కాస్త శాంతి రావాలి కాని వ్యధ కలిగితే ఎట్లా?" అని బోధించాను.

"అయితే మాన్లెండి!" అన్నది నా భార్య కళ్ళనీళ్ళ పర్యంతమయి.

అభిమానవతి, ఎగతాళి చేస్తే దారికి రాదని ఆ రాత్రి నా భార్యను బుజ్జగించి మంచి చేసుకుని ఒక సలహా చెప్పాను.

"నా మాట విని వారం రోజులపాటు ఈ భజన ఆపేసెయ్యి. ఆ తరవాత నేను వీళ్ళను ఎట్లాగైనా దారికి తెస్తాను" అన్నాను.

"ఈ రాక్షస సంతానంతో భజనలు కాదు–" అని మా ఆవిడ మిగిలినది నా ఊహకు వదిలి వేసింది.

అయితే నేను చెప్పిన సలహా జయప్రదంగా పనిచెయ్యలేదు. మా ఆవిడ భజన

మానేసినా మా పిల్లలు మాత్రం మానలేదు. యధా సమయానికి వీళ్ళంతా చేరి మామూలు ధోరణిలోనే భజన ప్రారంభించారు. తల్లి దగ్గిర కూడా లేదేమో, వాళ్ళా రోజున చేసిన ఆగం అంతా యింతా కాదు. వ్యవహారం ముదురుతున్నదని తోచగానే నేను భజన ఆపుదల చేయించి భోజనాలు పెట్టించాను. ఈ విధంగా రెండు మూడు రోజులు జరిగిన తరవాత మా ఆవిడ "వీళ్ళ అల్లరి ఎట్లాగైనా మానిపింతురూ! పొద్దూకనివ్వరు. తల పట్టిపోతున్నది" అన్నది నాతో.

ఆనాటితో నా భార్య నాకు సొంతంగా ఓడిపోయింది. మళ్ళీ ఎన్నటికీ యిటువంటి ఎత్తు ఎత్తనని ఆవిడచేత వాగ్దానం చేయించుకుని మా పిల్లల చేత యీ అల్లరి మానిపించాను. దానికి నేను చేసిందేమిటంటే ఒక గ్రామఫోనూ నాలుగు రికార్డులూ తెచ్చి ఇంట్లో పెట్టాను. మా పిల్లలు అల్లరి పిల్లలు కావచ్చుగాని అందరూ సంగీతమంటే చెవి కోసుకుంటారు. సాయంకాలంపూట నేను పిల్లల్నందర్నీ చుట్టూ కూర్చోపెట్టుకుని ఆ నాలుగు రికార్డులూ మోగించేవాణ్ణి.

అంతటితో నా భార్యకు భజన పిచ్చి వదిలింది. వదిలిందనుకున్నాను. ఎందుచేతనంటే ఆ మధ్య ఒకనాడు మా ఆవిడ నాతో, "ఏమండీ విన్నారూ? ఈ మధ్య మనింటి పక్కన ఉండేవాళ్ళే, వాళ్ళ పిల్ల మూగది, కుసుమ హరనాథ్ జపం చేస్తే నోరు వచ్చింది. రోజూ వెయ్యిసార్లు 'కుసుమ హరనాథ్' అనుకునేదిట!.. మనింటో ఏమీలేదూ!" అంటే, నేను "మూగది జపం చెయ్యటం వింతకంటె మూగదానికి నోరు రావటం వింత ఏ విధంగా ఎక్కువ? మనస్సులో చేసిందంటావా? నువ్వు కూడా రోజుకు పదివేలసార్లు మనస్సులో కుసుమ హరనాథ్! అనుకో, మళ్ళీ భజన అంటూ పెట్టకు, నీ పుణ్యమాయిరి!" అన్నాను; "ఆ కీర్తనలు ఎంత బాగుంటయ్యనుకున్నారు!" అన్నది. నేను 'ససేమిరా' అన్నాను; నా భార్య నిట్టూర్చి, "పోనివ్వండి. గీతలో లేకపోతే ఏం చేస్తాం" అని సరిపుచ్చుకుంది. ఇక ఎప్పటికీ ఆవిడ భజన ఊసెత్తదుకదా అని నేను దిగులు కూడా పడ్డాను – అర్థం లేకుండా.

కాని నిన్నంటే నిన్న సాయంకాలం మా ఆవిడ బజారుకు బయలుదేరిన నన్ను వెనక్కి పిలిచి "ఏమండోయి! జ్ఞాపకం పెట్టుకుని గ్రామఫోను షాపులో 'రండయ్యా, రండయ్యా" రికార్డు తీసుకురండి! మరిచిపోకండి' అని హెచ్చరించింది.

ముద్రణ : భారతి, మే, 1938